מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

קמב.

מסורת הש"ס

גליון הש"ם

הגהות הב"ח

מוסף רש"י

עין משפט נר מצוה

רבינו גרשום

ולימא (א). רב הונא מתני' דאמר אם תלד אשתי זכר תנו ליה מנה לכשתלד ולא זכו ליה כלום עד שיוולד ואין זה מזכה לעובר דאמרינן לעיל [קמא:] דלא קנה. ומשני רב הונא דאמר מיני יודע מי שנאה ולא אוקמה כשתלד לעטעמיה דאמר רב הונא אף המזכה לעובר בכה"ג דאמר לכשתלד כלומר נכסי להאי דמיעברא לכשיולד לא קנה דכיון דכשעת הקנאה עובר הוא ואינו יכול לזכות לא יקנה לכשיולד ע"י אמירה דאמר לכשתלד: **לכשתלד קנה.** אע"ג דפליג ר"ג בהמוכר פירות דקל לחבירו[ב] דאמר אף משכאו לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הכא נמי עובר מודי דחשיב ליה כישנו בעולם וגם הנכסים שנותן לו הרי הן בעולם אלא שצריך לתקן לשונו ולומר נכסיי להאי עובר לכשתלד דאז ראוי לקנות לגמרי: **וכזכו.** החזיקו. כל אדם ואדם מה שמלא כזזו אדם לו: **חייב להחזיר.** כיון דלאשתו מעוברת עובר יורש הוי. אלמא המזכה לעובר קנה: **או שהפילה אשתו.** וחזרו ישראל והחזיקו בנכסיו: **החזיק בשניה.** אחר שמת הבן או העובר קנה דהשתא ליכא עוד שום יורש: **בראשונה לא קנה.** דאיגלאי מילתא שהיה לו בן או עובר ואע"ג דסוף סוף מת העובר בבטן ולא יצא לאויר העולם כיורש גמור משיב ליה ומרע לחזקת מחזיקי ראשונה. אלמא עובר יורש כרב ששת:

ורבא אמר. לעולם אימא לך לא שנא המזכה לעובר לא שנא ירושה הבאה מאיליה לא קנה כלל ואמאי התם גבי המחזיק בראשונה האי דלא קנה לאו משום עובר הוא דהא אין עובר יורש אלא מעיקרא כשהחזיקו רפוי מרפיין בידייהו כשמת הגר וזכזו נכסיו והחזיקו לא נתכוונו להחזיק לגמרי דהא מספקא להו אם יש לו יורשין אם לאו כמו שהוכיח סופו על תחלתו ששמעו לבסוף שהיה לו בן או אשתו מעוברת ושמא לא תפיל ולכך לא הוי חזקתו חזקה אא"כ חזרו והחזיקו אחר מיתת הבן והעובר ועלולה אימא לך עובר אינו יורש וגם המזכה לו לא קנה: **מאי בינייהו.** בין לאביי בין לרבא חזקה ראשונה לאו כלום היא מה לי משום דעובר יורש לאביי מה לי משום דרפוי מרפיא לרבא מאי נפקא לן מינה: **איכא בינייהו ששמעו בו שמת ולא מת ואח"כ מת.** לשונות רבים שמעתי ולא ישרו בעיני. אמנם כן צריך לפרש איכא בינייהו בין אביי לרבא בכה"ג גר שמת וכזזו ישראל נכסיו והחזיקו ואח"כ שמעו שאשתו מעוברת ושמעו אחרי כן שמת העובר ועדיין היו מוחזקין ע"ג שהחזיקו אחר אא"כ חזרו והחזיקו אחר מיתת הבן והעובר ועלולה אימא לך עובר אינו יורש וגם המזכה לו לא קנה: **מאי בינייהו.** בין לאביי בין לרבא חזקה ראשונה לאו כלום היא מה לי משום דרפוי מרפיא לרבא מאי נפקא לן מינה: **איכא בינייהו ששמעו בו שמת ולא מת ואח"כ מת.** כשמעו בו שמת ולא מת כשמעו אלא אא"כ מת לאביי דאמר עובר יורש משום דהוא מאיליה ירושה קודם מיתת עובר לא החזיקו אלא מחזיקי אחר מיתתו ולרבא דאלי טעמא דרפוי המחזיקים ראשונה ששמעו בו שמת הוא חזקתן חזקה ואע"פ שנודע לבסוף שעדיין לא מת מ"מ לא מרפיא בידייהם כיון ששמעו בו שמת והעובר לא יצא לאויר העולם ולא זכה לירש דלרבא אינו יורש עד שיצא לאויר[ד] והמחזיק בשניה אחר מיתת העובר לא הוי חזקתן חזקה. כן נראה בעיני ועיקר: לשון קצרה **איכא בינייהו ששמעו בו שמת.** העובר ואח"כ החזיקו ואז לא מת אלא אא"כ מת ובאו אחרים להחזיק לרבא חזקתו ראשונה לא מרפיא שהרי שמעו שמת ונתכוונו להחזיק לגמרי וקנו דסוף העובר לא יצא לאויר העולם ולא ירש מידי ולאביי אחרונים קנו: **ס"ס.** דתנן במס' נדה כפ' יוצא דופן (דף מג:) תינוק בן יום אחד מעומת בנגעים כו' עד נוחל ומנחיל ופרכינן בגמרא נוחל ממאן מחביו מנחיל למאן לאחין מן האב אחין אי בעו מייני לירתו אי בעו מחביהם לירתו ומאי נפקא לן מינה בהאי תינוק אפי' כי לא בא לעולם היתה ירושה נופלת לפני אלו האחין: ומשיבין **אמר רב ששת נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב.** דמיניה קא ירתי כגון רחל שילדה את יוסף ומתה רחל כיום שנולד יוסף וירש את אמו שהרי בן יום אחד נוחל ואח"כ מת ומנחיל לראובן ושמעון בני יעקב שהן אחיו מחביו דמיניה דיוסף ירתי ולא מרחל שהרי אינה אמם הכי איתא במסכת נדה [שם]. והכא הכי הוא דפרכינן מה שמע תינוק בן יום אחד אין עובר לא אלמא עובר אינו יורש ירושה דממילא וכל שכן דהמזכה לעובר לא קנה וקשיא לרב ששת ומשני ת"ר ששת נוחל כו' והאי שינויא במסכת נדה [שם] איתיה משום קושיא אחריתי דפריכים לעיל. ונראה בעיני דהכי גרסינן האמר רב ששת נוחל בנכסי האם כו' הלכך כיון דהוה יומא דאתילד ממה אמו משום הכי דייקינן דוקא בן יום אחד שנולד ויצא לאויר העולם ואח"כ מתה אמו ואח"כ מת הוא והורים לאחיו מן האב אבל עובר לא אינו יכול לירש אמו בעודנו בבטנה להנחיל

ששת לעולם קנה והכא מתני' הכי מיפרשא בן יום אחד נחל בנכסי האם להנחיל ממון לאחים מן האב דוקא כשהיה התינוק בן יום אחד שנולד בשחרית ומתה אמו בערבית דהוי חי יום אחד. אבל עובר שבמעי אמו אם מתה אמו לא אמרינן דהוא חי במעי אמו בתר מיתת אמו ונוחל את אמו להנחיל את האחין מן האב משום דעובר מית בריאה מן אימיה:

ב) נראה דדעת רבינו הכיתה דהפילה אא"כ מיתה אבי דאמרינא לא הי' בר ירושה כיון שלא הי' עומד להולד והלכך לאותם שהחזיקו בהם לא קנו.

ולימא (א). רב הונא מתני' דאמר אם תלד אשתי זכר תנו ליה מנה לכשתלד ולא זכו ליה כלום עד שיוולד ואין זה מזכה לעובר דאמרינן לעיל [קמא:] דלא קנה. ומשני רב הונא דאמר מיני יודע מי שנאה ולא אוקמה כשתלד לעטעמיה דאמר רב הונא אף המזכה לעובר בכה"ג דאמר לכשתלד כלומר נכסי להאי דמיעברא לכשיולד לא קנה דכיון דכשעת הקנאה עובר הוא ואינו יכול לזכות לא יקנה לכשיולד ע"י אמירה דאמר לכשתלד: **לכשתלד קנה.** אע"ג דפליג ר"ג בהמוכר פירות דקל לחבירו[ב] דאמר אף משכאו לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הכא נמי עובר מודי דחשיב ליה כישנו בעולם וגם הנכסים שנותן לו הרי הן בעולם אלא שצריך לתקן לשונו ולומר נכסיי להאי עובר לכשתלד דאז ראוי לקנות לגמרי: **וכזכו.** החזיקו. כל אדם ואדם מה שמלא כזזו אדם לו: **חייב להחזיר.** כיון דלאשתו מעוברת עובר יורש הוי. אלמא המזכה לעובר קנה: **או שהפילה אשתו.** וחזרו ישראל והחזיקו בנכסיו: **החזיק בשניה.** אחר שמת הבן או העובר קנה דהשתא ליכא עוד שום יורש: **בראשונה לא קנה.** דאיגלאי מילתא שהיה לו בן או עובר ואע"ג דסוף סוף מת העובר בבטן ולא יצא לאויר העולם כיורש גמור משיב ליה ומרע לחזקת מחזיקי ראשונה. אלמא עובר יורש כרב ששת:

ורבא אמר. לעולם אימא לך לא שנא המזכה לעובר לא שנא ירושה הבאה מאיליה לא קנה כלל ואמאי התם גבי המחזיק בראשונה האי דלא קנה לאו משום עובר הוא דהא אין עובר יורש אלא מעיקרא כשהחזיקו רפוי מרפיין בידייהו כשמת הגר וזכזו נכסיו והחזיקו לא נתכוונו להחזיק לגמרי דהא מספקא להו אם יש לו יורשין אם לאו כמו שהוכיח סופו על תחלתו ששמעו לבסוף שהיה לו בן או אשתו מעוברת ושמא לא תפיל ולכך לא הוי חזקתו חזקה אא"כ חזרו והחזיקו אחר מיתת הבן והעובר ועלולה אימא לך עובר אינו יורש וגם המזכה לו לא קנה: **מאי בינייהו.** בין לאביי בין לרבא חזקה ראשונה לאו כלום היא מה לי משום דעובר יורש לאביי מה לי משום דרפוי מרפיא לרבא מאי נפקא לן מינה: **איכא בינייהו ששמעו בו שמת ולא מת ואח"כ מת.** לשונות רבים שמעתי ולא ישרו בעיני. אמנם כן צריך לפרש איכא בינייהו בין אביי לרבא בכה"ג גר שמת וכזזו ישראל נכסיו והחזיקו ואח"כ שמעו שאשתו מעוברת ושמעו אחרי כן שמת העובר ועדיין היו מוחזקין ע"ג שהחזיקו אחר אא"כ חזרו והחזיקו אחר מיתת הבן והעובר ועלולה אימא לך עובר אינו יורש וגם המזכה לו לא קנה: **מאי בינייהו.** בין לאביי בין לרבא חזקה ראשונה לאו כלום היא מה לי משום דרפוי מרפיא לרבא מאי נפקא לן מינה: **איכא בינייהו ששמעו בו שמת ולא מת ואח"כ מת.** כשמעו בו שמת ולא מת כשמעו אלא אא"כ מת לאביי דאמר עובר יורש משום דהוא מאיליה ירושה קודם מיתת עובר לא החזיקו אלא מחזיקי אחר מיתתו ולרבא דאלי טעמא דרפוי המחזיקים ראשונה ששמעו בו שמת הוא חזקתן חזקה ואע"פ שנודע לבסוף שעדיין לא מת מ"מ לא מרפיא בידיהם כיון ששמעו בו שמת והעובר לא יצא לאויר העולם ולא זכה לירש דלרבא אינו יורש עד שיצא לאויר[ד] והמחזיק בשניה אחר מיתת העובר לא הוי חזקתן חזקה. כן נראה בעיני ועיקר: לשון קצרה **איכא בינייהו ששמעו בו שמת.** העובר ואח"כ החזיקו ואז לא מת אלא אא"כ מת ובאו אחרים להחזיק לרבא חזקתו ראשונה לא מרפיא שהרי שמעו שמת ונתכוונו להחזיק לגמרי וקנו דסוף העובר לא יצא לאויר העולם ולא ירש מידי ולאביי אחרונים קנו: **ס"ס.** דתנן במס' נדה כפ' יוצא דופן (דף מג:) תינוק בן יום אחד מעומת בנגעים כו' עד נוחל ומנחיל ופרכינן בגמרא נוחל ממאן מחביו מנחיל למאן לאחין מן האב אחין אי בעו מייני לירתו אי בעו מחביהם לירתו ומאי נפקא לן מינה בהאי תינוק אפי' כי לא בא לעולם היתה ירושה נופלת לפני אלו האחין: ומשיבין **אמר רב ששת נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב.** דמיניה קא ירתי כגון רחל שילדה את יוסף וירש את אמו שהרי בן יום אחד נוחל ואח"כ מת ומנחיל לראובן ושמעון בני יעקב שהן אחיו מחביו דמיניה דיוסף ירתי ולא מרחל שהרי אינה אמם הכי איתא במסכת נדה [שם]. והכא הכי הוא דפרכינן מה שמע תינוק בן יום אחד אין עובר לא אלמא עובר אינו יורש ירושה דממילא וכל שכן דהמזכה לעובר לא קנה וקשיא לרב ששת ומשני ת"ר ששת נוחל כו' והאי שינויא במסכת נדה [שם] איתיה משום קושיא אחריתי דפריכים לעיל. ונראה בעיני דהכי גרסינן האמר רב ששת נוחל בנכסי האם כו' הלכך כיון דהוה יומא דאתילד ממה אמו משום הכי דייקינן דוקא בן יום אחד שנולד ויצא לאויר העולם ואח"כ מת ומה אמו ואח"כ מת הוא והורים לאחיו מן האב אבל עובר לא אינו יכול לירש אמו בעודנו בבטנה להנחיל

בן יום אחד נוחל ומנחיל אבל עובר לא אמר רב ששת כו'. הקשה רבינו אפרים דלפרוך ליה מרישא דהך משנה דקתני ריש פרק יוצא דופן (נדה דף מג: וש"ס) בן יום אחד מאמיר בתרומה ופוסל מן התרומה דוקא בן יום אחד אבל עובר לא אלמא המזכה לעובר לא קנה וקשיא לרב ששת דהשתא לא מצי לשנויי כדמשני אסיפא ועוד קשה לר"י על ההיא דיוצא דופן דקאמר התם מאי איריא בן יום אחד אפי' עובר נמי פוסל ואמר רב ששת הכא בכהן שיש לו שתי נשים אחת גרושה ואחת משאינה גרושה ויש לו בנים משאינה גרושה ובן [ב]אחד מהגרושה דפוסל בעבדי אביו מלאכול בתרומה ולאפוקי מדר' יוסי דאמר עובר נמי פוסל קמ"ל בן יום אחד אין אכל עובר לא ולמה לי למנקט ב' נשים ליקמה בחדא אחת גרושה ויש לו בן ממנה דוקא בן יום אחד פוסל אבל עובר לא ואכלי העבדים בשביל כל המשפחה כולה לרבנן דר' יוסי דלאמרינן ביבמות בפרק אלמנה (דף מז. וש"ס) ונראה לר"י דבכר רב ששת לרבנן דר' יוסי נמי עובר אית ליה זכייה וטעמא דעובר אינו פוסל משום דסמוך מיעוטא דמפילות למחלה דנקבות והוו להו זכרים מיעוטא ומיעוטא לא חיישינן כדחייש רבי יוסי ולהכי אוקי התם בכהן שיש לו שתי נשים ויש לו בנים משאינה גרושה דכיון דיש לו בנים לא פוסל עובר אע"ג דאשה עובר גם לרבנן אחת ליה זכייה דכיון הוא זכר כיון היא נקבה הרי הן שלה ופליג רב ששת אשמואל דאמר בפרק אלמנה (שם) דלרבנן אוכלין בשביל כל המשפחה דבכר שמואל דלרבנן אית ליה זכייה לעובר והשתא מיתא הא דקאמר לעיל רב ששת מנא אמינא לה דתניא גר שמת כו' ולא דמי דהך ברייתא כר' יוסי דרבנן נמי לא פליגי אלא דלא חיישי למיעוטא כדפריש[ת] ואם תאמר לעיל דאמר החזיק בשניה קנה בראשונה לא קנה אמאי לא מיתא לה דתניא בראשונה לא קנה אמאי כיון דראשונה כיון דלבוף הפילה דהא בפרק אלמנה (שם דף מז. וש"ס) אמרינן דזכרים הוי מיעוטא משום מיעוטא דמפילות ואין לעובר שפופו להיות נפל אלא בעבדים וי"ל דהתם תלינן שמא כבר בשעת אכילת העבדים מת העובר בבטן ולית ליה זכייה:

נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב. תימה דמה עלה על דעת המקשה דהא ע"כ צריך לומר כדמשני רב ששת נוחל בנכסי האם דאי לאו הכי מקשה ליה דאחים אי בעו מייני לירתו אי בעו מחבויה לירתו דהכי דייק בפרק יוצא דופן וי"ל דודאי ידע המקשה שפיר דנוחל בנכסי האם קאמר אלא שהיה סובר דהיא מיתא בריאה ורב ששת אמר דנוחל מיית בריאה ולא הוצרך רב ששת לומר נוחל בנכסי האם אלא לפי שלא פירש המקשה מפרש לה רב ששת ובפ"ק דערכין (דף ז. וש"ס) דפריך לשמואל מרב ששת דאמר דהוא מיית בריאה ל"אע"ג דשמואל דשמואל סובר כמו מקשה דהכא דהיא מיתא בריאה סובר כרב ששת דאמר המזכה לעובר קנה לקמן בסמוך מ"מ אין צריך למרר כרב ששת דיכול למרך כמר בריה דרב יוסף שאין ממעטו בחלב בכורה אלא דימא ליה להעמיד שמואל כרב ששת ועוד י"ל דמעיקרא ס"ד דנוחל בנכסי האב וכגון שלא היה לו אלא העובר לבד [ב]והקנה נכסיו לאחים אם לא ירשנו זה וקתני דדוקא בן יום אחד נוחל מאביו כדי להנחיל ליורשין מאביו אבל עובר לא וה"נ הוה מצי לשנויי בפרק יוצא דופן (נדה דף מד. וש"ס) ס"ל י"ל דהמקשה סבר כמר בריה דרב יוסף לומר שממעטו בחלב בכורה בלא דרשה דוילדו לו דדוקא בן יום אחד ממעטו בכורה אבל עובר לא:

בן יום אחד נוחל ומנחיל אבל עובר לא אמר רב ששת כו'. הקשה רבינו אפרים דלפרוך ליה מרישא דהך משנה דקתני ריש פרק יוצא דופן (נדה דף מג: וש"ס) בן יום אחד מאמיר בתרומה ופוסל מן התרומה דוקא בן יום אחד אבל עובר לא אלמא המזכה לעובר לא קנה וקשיא לרב ששת דהשתא לא מצי לשנויי כדמשני אסיפא ועוד קשה לר"י על ההיא דיוצא דופן דקאמר התם מאי איריא בן יום אחד אפי' עובר נמי פוסל ואמר רב ששת הכא בכהן שיש לו שתי נשים אחת גרושה ואחת משאינה גרושה ויש לו בנים משאינה גרושה ובן [ב]אחד מהגרושה דפוסל בעבדי אביו מלאכול בתרומה ולאפוקי מדר' יוסי דאמר עובר נמי פוסל קמ"ל בן יום אחד אין אכל עובר לא ולמה לי למנקט ב' נשים ליקמה בחדא אחת גרושה ויש לו בן ממנה דוקא בן יום אחד פוסל אבל עובר לא ואכלי העבדים בשביל כל המשפחה כולה לרבנן דר' יוסי דלאמרינן ביבמות בפרק אלמנה (דף מז. וש"ס) ונראה לר"י דבכר רב ששת לרבנן דר' יוסי נמי עובר אית ליה זכייה וטעמא דעובר אינו פוסל משום דסמוך מיעוטא דמפילות למחלה דנקבות והוו להו זכרים מיעוטא ומיעוטא לא חיישינן כדחייש רבי יוסי ולהכי אוקי התם בכהן שיש לו שתי נשים ויש לו בנים משאינה גרושה דכיון דיש לו בנים לא פוסל עובר אע"ג דאשה עובר גם לרבנן אחת ליה זכייה דכיון הוא זכר כיון היא נקבה הרי הן שלה ופליג רב ששת אשמואל דאמר בפרק אלמנה (שם) דלרבנן אוכלין בשביל כל המשפחה דבכר שמואל דלרבנן אית ליה זכייה לעובר והשתא מיתא הא דקאמר לעיל רב ששת מנא אמינא לה דתניא גר שמת כו' ולא דמי דהך ברייתא כר' יוסי דרבנן נמי לא פליגי אלא דלא חיישי למיעוטא כדפריש[ת] ואם תאמר לעיל דאמר החזיק בשניה קנה בראשונה לא קנה אמאי לא מיתא לה דתניא בראשונה לא קנה דנחלה הבאה לא קנה דנחלה הבאה ליה לעובר מאיליה שאני דזכה בה דיורש הוא: רבא אמר. לעולם בעלמא המזכה לעובר לא קנה והכא אמאי החזיק בראשונה לא קנה משום דמעיקרא כשהחזיקו בהן חזקה רעועה הואי ורפוי הוה מרפי בידייהו דלא הוי ידעי אם אית ליה בן או לא להכי מי שהחזיק בשניה כשידעו ודאי שאין לו בן החזיק: מאי בינייהו. בין אביי לרבא מכדי בין למר בין למר עובר לא קנה וחרוייהו סברי דמי שהחזיק בשניה קנה בראשונה לא קנה: איכא בינייהו. דאותם שהחזיק בשניה שמעו בו בבנו שמת והחזיק בנכסים ועדיין לא היה מת ואחר כך מת ובאו אחרים לאחר שהחזיקו אלו ותפשו הנכסים קודם שמת זה ושוב מת. אביי סבר האיל ששמעו בו שמת אע"ג דלא מת והחזיקו בהם אחרים כיון דאחר כך מת אוהה חזקה של אחרים לא הויא חזקה משום דקמא חזקה גמורה החזיקו. [ג] ורבא ס"ל כיון דבשעתא שהחזיקו בהן אחרים אכתי לא מת והחזיקו אחרים אע"ג דשוב מת הני בתראי קנו קמאי לא קנו משום דמעיקרא אע"ג דשמעו בו שמת כיון דלא מת חזקה רעועה היתה ורפוי היתה מרפא בידייהו אע"ג דשוב מת קנו בתראי. ובחזקה שניה פליגי בין אביי ובין רבא אבל בחזקה ראשונה לדברי הכל חייבין להחזיר האיל ששמעו שיש לו בן או שאשתו מעוברת: תיש. אי מזכה לעובר קנה אי לא קנה: תינוק בן יום אחד נוחל. ממון של אבותיו ומנחיל דהרי הוא כגדול לכל ירושותו; אבל עובר לא. אינו נוחל ומנחיל וקשיא לרב ששת. אמר לך רב

מוסרת הש"ס

א) [לעיל קמא:], ב) [ברכות ז, נדה מד.], ג) [יבמות נג.], ד) [לאחר הפעולה], ה) [ל"ל וכן יום אחד].

גליון הש"ם

גמרא ולימא ליה דאמר לכשתלד. עי' ברין קדושין דף נא ע"ב בדף הסמ: תוס' ד"ה נוחל בו' אע"ג דשמואל סובר בר"ש: תמוה לי הא דפסיגו מיתא דהא שמואל ס"ל ביבמות דלברבנן דר"י אין לו בנים אוכלים בשביל המשפחה הרי דס"ל דשמעתא דרבנן דעובר ליתא ליה זכייה. אלא דשמואל דס"ל המזכה לעובר קנה ריש דס"ל דהלכה כר"י וכדאמרינן לבריה ביבמות דזו יס"ל קאמר ות"ל מתניתין דנדה דקתני מרשת דבן יום אחד פוסל אבל עובר לא דאיתיא כרבנן דר"י ממילא ס"ל למתני' דעובר אין לו זכייה. ת"ל אין התחלה לקנינא הכ"ם בן יום אחד אין אבל עובר לא דהא בחמת הן מתני' ממילא ס"ל דאין זכייה לעובר דנבריו לאחי"ם. קשה לי למאי הוצרכו לגזרת דמיקה. סה אלא בפשוטו דאחר מיתת האב קודם שמת הבן זה כיומו מכרו לאחים כל נכסיהם לו שעבדו כל נכסיהם לבע"ח ולא מתני דאיקרו ואח"כ מת זה הבן דאם לא היה נוחל ומנחיל ויהיו זוכים למפרע מה אכיס קנה אלוקה למפרע גם אלו הנכסים אבל כיון דנוחל ומנחיל ואם זוכים לירש אחיהם משעת מיתתו לא קנה דבר אלא כח לעולם:

הגהות הב"ח

(א) רש"ם ד"ה ולימא ליה רב הונא וכו' ולא אוקמה לכשתלד:

מוסף רש"י

ירושה הבאה מאיליה שאני, דיש לה כח לתפוס אבל לקנינא לו אדם לא קנה (לעיל קמא.). **נוחל ומנחיל.** אם נפלה לו ירושה בן יומו וכו כיום מת מנחילה לקרובי מחביו (ערכין ז:). אמר רב ששת. אלא נוחל ומנחיל ליכא לאוקומי בנכסי אביו. דאי נמי לא אתילד ליהו הוו ירתי קרובי נכסי אביו ליכא דאין בנים. אלא נוחל בנכסי האם. אם מתה בו ביום ואפילו הוא מת בו ביום נוחל נכסי אמו ומנחילן מכאן לאחיו מחביו שאינן בני אמו, דאי לאו הכי לא הוו ירתי לה קרובים ולא אתרינן נפל הוא ואינו בן נפלה (שם). דבן נוחל את אמו אבל האם אינה נוחלת את בנה וכל שכן קריבי האם שאין נוחלין אותו, דכתיב למשפחותם לגיות אמותם, משפחת האם אינה קרוב משפחה (נדה מד:). אבל עובר לא. אם מתה מעוברת אינו נוחל להנחיל את קרובי מן האב (שם).

רבינו גרשום

ומקשי' ואכתי לוקים ליה לסיפא בעובר ואימא דאמר לכשתלד אשתי. כל מה שתלד יטול דמשמע לכשתלד דבכר ילדה יטול שוב יזכה בו ולא עכשיו ואמאי לא תיריצה רב הונא הכי לסיפא דמתני'. ומשני רב הונא נמי סבירא ליה דאמי' אם אמר לכשתלד לא קנה כיון דהוה קנין במתנה קדום שיבא לעולם ומשום הכי אמר משנתינו איני יודע מי שנאה: מנא אמינא לה. דהמזכה לעובר לא קנה: או שאשתו מעוברת חייבין להחזיר הכל. אע"ג דאכתי לא בא עובר לאויר העולם יקנה בנכסי אביו אלמא המזכה לעובר קנה: מי שהחזיק בשניה. לאחר שאין לו בן קנה משום דנכסי הגר הרי הן כמדבר מי שהחזיק בהן זכה: אמר אביי. לעולם בעלמא המזכה לעובר לא קנה והכא משום הכי בראשונה לא קנה דנחלה הבאה ליה לעובר מאיליה שאני דזכה בה דיורש הוא: רבא אמר. לעולם בעלמא המזכה לעובר לא קנה והכא אמאי החזיק בראשונה לא קנה משום דמעיקרא כשהחזיקו בהן חזקה רעועה הואי ורפוי הוה מרפי בידייהו דלא הוו ידעי אם אית ליה בן או לא להכי מי שהחזיק בשניה כשידעו ודאי שאין לו בן החזיק: מאי בינייהו. בין אביי לרבא מכדי בין למר בין למר עובר לא קנה וחרוייהו סברי דמי שהחזיק בשניה קנה בראשונה לא קנה: איכא בינייהו. דאותם שהחזיק בשניה שמעו בו בבנו שמת והחזיק בנכסים ועדיין לא היה מת ואחר כך מת ובאו אחרים לאחר שהחזיקו אלו ותפשו הנכסים קודם שמת זה ושוב מת. אביי סבר האיל ששמעו בו שמת אע"ג דלא מת והחזיקו בהם אחרים כיון דאחר כך מת אוהה חזקה של אחרים לא הויא חזקה משום דקמא חזקה גמורה החזיקו. [ג] ורבא ס"ל כיון דבשעתא שהחזיקו בהן אחרים אכתי לא מת והחזיקו אחרים אע"ג דשוב מת הני בתראי קנו קמאי לא קנו משום דמעיקרא אע"ג דשמעו בו שמת כיון דלא מת חזקה רעועה היתה ורפוי היתה מרפא בידייהו אע"ג דשוב מת קנו בתראי. ובחזקה שניה פליגי בין אביי ובין רבא אבל בחזקה ראשונה לדברי הכל חייבין להחזיר האיל ששמעו שיש לו בן או שאשתו מעוברת: תיש. אי מזכה לעובר קנה אי לא קנה: תינוק בן יום אחד נוחל. ממון של אבותיו ומנחיל דהרי הוא כגדול לכל ירושותו; אבל עובר לא. אינו נוחל ומנחיל וקשיא לרב ששת. אמר לך רב

יד א טו"מ מ"מ פ' מ' פ"ב ופ"ג ופ"ד מ"ב ופ"ה מ"ב ופ"ו מ"ב ופ"ז מ"ב ופ"ח מ"ב ופ"ט מ"ב ופ"ט מ"ב ופ"ט